

Búcsú Zórád Ernőtől, Ipolyság díszpolgárától

Nemrégén még a Corvin Galéria termeiben kiállított alkotásaiban gyönyörködhettem Löwy János és Lendvay István társaságában, hallgathattuk **Zórád Ernő** képekhez fűzött magyarázatát. Mint egyik kritikusa, Kuczka Péter írta: „*Napokig lehetne hallgatni őt, ha az életéről kezd mesélni. Kalandjai Krúdy regényeire emlékeztetnek, könnyen hihetném róla, hogy a Ködlovagok alakjai közül való kóbor lovag a Tabánból, békésen fröccsöző bölcs egy régi józsefvárosi bormérésből.*” Sok látogatója volt kiállításának, nem indokolatlanul. Virtuóz rajzkészségével egyforma húron és kifejezőkészséggel alkotta képeit. A szemlélő hiszi, hogy Mikszáthtal adomázott választási körútján, vagy Krúdyt követve ő is belesett egy-egy szépasszony ablakán. Tény, hogy keze nyomán életre keltek a századvégi regényalakok. Őt tartották a régi Buda és főleg a Tabán legelhivatottabb festőjének. Hiába keresnénk ezt a jellegzetes városnegyedet, már csak a képeken léteznek. És hiába keresnénk Z. E.-t is József körüti lakásán. Örökre kivonul életünkéből. Szegényebbek lettünk nélküle mi is, hiszen sok szállal és festményével kötődött Ipolysághoz.

Életrajzában gyermekkoráról így emlékezik: „*Balassagyarmatra tulajdonképpen csak megszületni mentem – az ottani kórház szülészeti osztályán láttam meg a napvilágot, 1911. október 16-án.*” Dacsókeszin élt aztán az intézői lakásban, mivel apja az ottani Länger János birtokát vezette. „*Dacsókeszi ott szunyókált a művelt világ végén még jócskán a múlt században, mit sem törődve az időszámítással, kalendariummal. Térképén alig lehetett megtalálni, a valóságban is nehezen... Mohács után már Dacsókeszi a hivatalos neve, de az öregek váltig csak Keszihócnak emlegették. E történelmi tájakon, mint valami különös rezervátumban, különös honfoglalás kori ősök származékai, falvaik: Ság, Gyerk, Ma-*

rót, Csáb nevre büszkék. A palóc nyelv sajátos dallama muzsikálta fülembé az első szavakat.”

A dacsókeszi birtokot az új állam felszámolta, apja Magyarországra költözött, ő pedig anyjával Ipolyságra, ahol Länger egy lakást biztosított számukra. Édesanyja itt nyitott varrodát. Ipolysági emlékeit Egy ván-

szesz-, és téglagyár, a fatelep és természetesen a kereskedelem hadállásait szállták meg. E két tábor között helyezkedett el az iparos társadalom, egyesületeivel és könyvtáraival. A cserkészcsapat Selmecebánya vadregényes környékén szokott táborozni. Az esti táborúzeknél eltűnt minden társadalmi különbség. Az iparoskörben

zette tánciskola a Centrál Szálló nagytermében, ahol a népszerű primás, Rudi Laci zenekara szolgáltatta a zenét. Ezeket az éveket idézte fel képeivel, amelyek közül számomra legkedvesebb a kiáradt Ipolyon átívelő régi kőhíd, rajta menetelő /Z. E. középén/ három diákkal.

Tanulmányait Budapesten végezte 1927-től az iparművészeti iskola grafikai szakán, majd képzőművészetet Budapesten és Münchenben is tanult. 1937-től több képét a Nemzeti Szalonban is bemutatták. Krúdy Zsuzsa hozzáértő kritikájával így jellemezte munkájának tartalmi szépségét: „*Az Ipoly festői völgyében született, Mikszáth, Krúdy szellemén nevelkedett művész társaihoz hasonlóan sokat küzdött, nyomorgott ifjúságában. Buktatók, nehézségek, harcok, kétségek, stílusváltások jelzik útját. Jó megfigyelő. Reális mondanivalója zenével átszőtt mesélő hangon szól hozzánk. Ha beszélhetünk egy képzőművész irodalmi utóérzéseiről, nála ez helyénvaló.*” Szükséges ehhez hozzátenni, hogy félelmetes rajztudása révén valószínű, hogy vágyai, ambíciói másfelé vitték volna, de a körülmények nyomása alatt kénytelen volt képregényeket rajzolni éveken keresztül. Keze alatt születtek a legszebb magyar képregények, ezekkel a világ legjobbjai mellett van a helye. De illusztrált Krúdy-könyveket is, és Arany János Toldi trilógiáját. A kis magyar irodalmi pantheon című sorozatát városunk 1992-ben megszületett galériájában mutatták be, a képek másolatát pedig a szintén azokban az években megnyílt Fogyerneki Ferenc Egyházi Alapiskola és Gimnázium kapta tőle ajándékba. Több eredeti akvarelljét városunknak, ill. galériánknak adományozta.

Nem lenne teljes a Zórád Ernőtől alkotott kép, ha nem emlékeznénk meg zeneszeretéről, a régi magyar népdalokat átélő énekléséről. Néhányszor felhívta a Mátyás pince

Ipolyság látképe a folyóval

dorfestő ifjúságai című könyvében így összegezte: „*Ipolyság némi kárpótlást nyújtott elvesztett illúzióimért.*” A hajdani dzsentri-családok ugyan akkor nagyrészt Magyarországra települtek át, de az úgynevezett úri családok beépültek az új államrendszerbe. A szolgabírói hivatal, a törvényszék, tanfelügyelőség, vasúti osztálymérnökség meg az iskolák vonalán helyezkedtek el. A magukat változatlanul magyarnak valló zsidó családok viszont az iparbank, a takarékpénztár, a népbank, a

volt azon években „*az Ipolysági Football Club /IFC/, ez a minden osztályokat egybeolvasztó kohó. Rövidesen már meg is kaptam a kék-fehér szerelést. Büszkeségem nem ismert határt, bár egyelőre csak a kettesben villoghattam. Ami minden társaságban közkedvelté tett, azt pesti művészim voltom világvárosi fényeinek köszönhettem.*” Nagy eseménynek számított számára a sok meghívás zsúrokra, meccsre, teákra, mozielőadásokra és csónakázásra. Aztán a Spitz úr ve-